

BUENAVENTURA - LA CAPITAL DE L'HORROR

1. Greu crisi humanitària i de drets humans

Port colombià ubicat a la costa del Pacífic, al departament del Valle del Cauca, a 115 km de la capital, Cali. Buenaventura és un enclavament estratègic per a les línies marítimes internacionals; es troba pròxim al Canal de Panamà, equidistant entre Amèrica del Nord i del Sud, i és el port més proper a Àsia. Es calcula que a través d'aquest port, Colòmbia envia a l'exterior el 80% del cafè i el 60% de totes les exportacions del país.

Buenaventura té una població aproximada de 400.000 persones, de les quals un 80% són afrocolombianes. Els nivells de pobresa i atur són excepcionalment alts. Segons les últimes dades disponibles, facilitades pel Departament Nacional de Planificació de Colòmbia, més del 80% de la població de Buenaventura viu en la pobresa.

A causa de la seva posició estratègica, a part de ser un corredor per a béns i mercaderies, es sospita també que és utilitzat per a contraban i tràfic il·legal, com ara de drogues, armes o mineria.

És per això que Buenaventura és un territori en disputa constant de grups armats il·legals. Durant els anys 90, va existir un control important per part de la guerrilla FARC. Des de principis del 2000 els grups paramilitars operen al nucli urbà. Al desembre del 2004, es va produir la desmobilització del principal grup paramilitar a la zona, el Bloque Calima de las Autodefensas Unidas de Colombia -AUC-. Tanmateix, els grups neoparamilitars han continuat operant a la ciutat amb diferents noms però amb característiques similars.

Fa anys que organismes nacionals i internacionals criden l'atenció sobre aquesta greu crisi humanitària i de drets humans. Així, el 2009, el Tribunal Constitucional va determinar que els drets fonamentals de la població afrocolombiana desplaçada dins del país estaven sent "*massivament i contínuament desconeguts*" i va identificar Buenaventura com un cas emblemàtic. També la Defensoria del Poble de Colòmbia ha emès en els últims anys 5 informes diferents on adverteix sobre el risc imminent d'abusos contra la població de la ciutat. Al 2013, el Defensor del Poble de Colòmbia va denominar la situació de crisi humanitària. La Comissió Interamericana de Drets Humans ha declarat així mateix, que la situació de la població afrocolombiana a Buenaventura "*constitueix una crisi humanitària i de drets humans*".

Segons una investigació d'Human Rights Watch publicada aquest any 2014, en tot el nucli urbà de Buenaventura hi ha presència d'aquests grups successors dels paramilitars, com Los Urabeños, La Empresa o Los Rastrojos, i són els principals responsables de la gran majoria d'abusos contra la població: assassinats, violència física extrema, desaparicions, amenaces, violència sexual, reclutament forçós de nens, nenes i adolescents, extorsió, segrest... Així per exemple, HRW va recopilar informació sobre més de 45 desaparicions comeses per aquests grups, a només tres barris de la ciutat i durant un període de 2 mesos del 2013.

El desplaçament forçat a Buenaventura assoleix una magnitud que no és comparable a cap altre municipi de Colòmbia, segon país amb l'índex de desplaçament més alt del món. Només al 2013 la violència va expulsar més de 13.000 persones dels seus habitatges.

El Defensor del Poble va reportar 187 homicidis el 2013, alguns d'ells realitzats a les "*casas de pique*" llocs on les persones són esquarтерades i les seves restes llançades a la badia, als manglars que s'estenen a les seves vores, o enterrats en fosses clandestines. Segons Medicina Legal, en els primers

tres mesos de 2014, 96 persones de Buenaventura han mort per causes violentes.

El Bisbe de Buenaventura, Monsenyor Hernán Epalza, va declarar que la ciutat s'ha convertit en la nova capital de l'horror i que *"el silenci de la nit el trenquen els crits d'auxili d'aquells que estan sent desmembrats"*.

La impunitat amb la que s'han comès aquestes violacions continua sent la norma. La Fiscalia General de la Nació ha iniciat més de 2.000 investigacions de casos de desaparicions i desplaçament forçat perpetrats a Buenaventura per diversos actors en les 2 últimes dècades, però fins al moment cap no ha resultat en condemna.

2. Els megaprojectes a Buenaventura

A Buenaventura s'està duent a terme un conjunt de projectes econòmics, productius i d'infraestructura que busquen transformar la ciutat-port en una ciutat modernitzada i eficient, un complex portuari que consolidi la connexió comercial de l'interior del país amb Àsia i els Estats Units. Així alguns dels projectes que estan en curs són: la terminal de contenidors, el Port d'Aguadulce especialitzat en carbó i càrrega a granel, la terminal marítima Delta del Río Dagua, el malecón Bahía de la Cruz o la zona franca Celpa.

Aquests megaprojectes estan generant un desplaçament gradual dels habitants urbans cap a la zona rural. Segons denuncia el Bisbe de Buenaventura "els megaprojectes també han atiat la violència".

Moltes informacions confirmen que a les zones en què s'instal·len aquests projectes d'infraestructura, entre ells la portuària, s'han presentat greus casos d'intimidació a la població perquè abandonin les zones que, posteriorment, són adquirides per tercers que especulen amb el preu de la terra.

L'1 d'abril d'aquest any 2014, es va produir un incendi que va consumir 35 habitatges del barri Santa Fe. 196 famílies van quedar a la intempèrie. Fonts periodístiques van reportar que els habitants del barri afirmaven que el foc "va ser un curtcircuit" i que "les bandes les van cremar perquè ens n'anem del tot". Santa Fe és un dels barris de baixamar en els quals es projecta l'ampliació portuària de la Terminal de Contenidors de Buenaventura, ubicada al nord-oest de la ciutat. Organitzacions socials com el Proceso de Comunidades Negras, han denunciat des de 2011 la pressió que han exercit bandes criminals com els Urabeños o l'Empresa perquè els habitants desallotgin la Comuna 5, integrada pels barris Nueva Estación, La Palera, Punta del Este, Santra Cruz, Inmaculada, Santa Fe, Mara Mar y Kennedy Parte Alta.

Fonts periodístiques assenyalen també que a l'Alcaldia de Buenaventura estan arxivats 30 projectes arquitectònics que van ser presentats per diferents universitats del país per al concurs d'habitatge econòmic i que mostren que és possible mantenir els habitatges a baixamar, la tradició i els costums de les comunitats afrocolombianes que allà resideixen, sense necessitat de desallotjar la població.

3) El Grup Terminal de Contenidors de Barcelona (Grup TCB)

(<https://www.gruptcb.com/html/index.php>)

El Grup Terminal de Contenidors de Barcelona és un dels operadors de terminals portuàries més importants de l'estat espanyol. Opera a diversos països i a Colòmbia des de mitjans de la dècada del 2.000. El Grup TCB gestiona el projecte de la terminal de contenidors associada al Grup Empresarial del Pacífic (Gepsa). Junts han construït la principal terminal de contenidors de Colòmbia, inaugurada el 2011 i que mou prop de 600.000 contenidors a l'any, el 80% del cafè que surt del país i el 60% de totes les exportacions de Colòmbia. En l'actualitat aquesta terminal es troba en procés d'ampliació per aconseguir multiplicar per dos la seva capacitat de moviment de contenidors.

Fonts

- "La crisis en Buenaventura. Desapariciones, desmembramientos y desplazamiento en el principal puerto de Colombia en el Pacífico". Human Rights Watch – 2014
- "Lo que pasa en Buenaventura es un escándalo para Colombia": José Miguel Vivanco. El País de Cali. 18.04.2014
- "Destierro en bajamar". El Espectador. 12.05.14
- "La pesadilla de la violencia en Buenaventura". Semana. 08.03.2014
- "Renacen las 'casas de pique' en Buenaventura". El Espectador. 05.03.2014
- "Buenaventura, la nueva capital del horror en Colombia". BBCMundo. 24.03.2014
- "¿Haciendo negocios en medio de la barbarie?". Revista El Viejo Topo 267. abril 2010
- "Los multimillonarios dueños del puerto de Buenaventura". Las2Orillas. 21.04.2014
- "Buenaventura, Colombia: Brutal realities". Norwegian Refugee Council. Setembre 2014